

ZAKOPANE

Organ Związku Przyjaciół Zakopanego

Cena 40 groszy

Z LISTĄ GOŚCIPrenumerata
roczna 16 zł

Zakopane

podtatrzańskie wysokogórskie 800—1000 m nad poziomem morza położone, całoroczne uzdrowisko obejmujące gminy Zakopane, Włtów, Kocieliśko, Murzaszchle (Jaszczurówka), Nowe Bystre, Brzeźl, Roztokę i Bukowlę. Idealne miejsce wypoczynkowe. Rendez vous elity towarzystwa Hotele, Pensjonaty, Kawiarnie, Restauracje, Dancngl. Park, Koncerty Orkiestry wojskowej, Kinematograf, Sale teatralne i koncertowe, Biblioteki publiczne, Wystawa sztuki, Muzeum tatrzańskie, Gimnazjum państw., Sanatorium, Szkoła koronarska, Szkoła przemysłu drzewnego. Centrum turystyki tatrzańskiej. Stolica sportów zimowych Narty, Saneczki, Ślizgawka, Dwie skocznie narciarskie, Korty tenisowe, Boisko sportowe, Tow. Tatrzańskie, Sokół, Dom wycieczkowy im. ks. Stolarczyka, Stacja meteorologiczna, Schronisko przy Morskiem Oku i na Hall Gąsienicowej. Idealne miejsce klimatyczne o specjalnych warunkach leczniczych. Niskie ciśnienia, Mała wilgotność, Silna insolacja, Mała ilość wiatrów, Duże opady śnieżne, czystość powietrza, rzadkie mgły, Wskazania lecznicze, choroby płuc, zwłaszcza gruźlica w stadiach początkowych. Doskonałe rezultaty w sprawach kataralnych oskrzeli i górnych dróg oddechowych, oraz rekonwalescencji po zapaleniu płuc i grypie. Dobre warunki do leczenia malarji, anemji (blednicy), neurastenji, choroby Basedowa i czyn. zaburzeń narządów trawienia. Doskonałe wyniki u dzieci wątłych i obciążonych dziecięcą skłonnością do chorób pierśiowych.

Sanatorja: Czerwonego Krzyża, Dr. Hawranka, Związku Naucz. Odrodzenie. Dla dzieci: KBK., Bratnia Pomoc Akademicka, Szpital Uzdrowiska, Zakłady roentgenologiczne, Pracownia chemiczno-bakterjologiczna, Diatermia, Elektryzacja, Fizykoterapia, Łazienki miejskie, Poradnia przeciwgruźliczna dla niezdolnych.

Prospekty wysyła Zarząd Uzdrowiska, Zakopane, Rynek.

„Morskie Oko“

Restauracja, cukiernia, kawiarnia pod nowym zarządem

ZAKOPANE — ul. Krupówki.

Śniadania — Oblady — Kolacje — Największa w Zakopanem Czytelnia — Gry towarzyskie — Codzienne popołudniowe i wieczorne

DANCINGI.

Znakomita orkiestra Wielkoplan
IHM-JAZZ

Produkcje pierwszorzędných artystów

Drukarnia, fabryka kopert, zeszytów szkolnych i ksiąg handlowych

Paweł Mitrega
w CIESZYNIE

polecą się do wykonania wszelkich robót w zakresie drukarstwa wchodzących

Zakopane jutro.

Zbytecznym jest dowodzić, jak ciężką walkę konkurencyjną ma i będzie miało do stoczenia Zakopane nie tylko z zagranicznymi „Badami”, lecz także z krajowymi kąpieliskami, a to dla braku tego głównego waloru, jakim jest woda lecznicza i źródło mineralne.

Przestańmy utyskiwać na własny Rząd, na gości, na słabą frekwencję, a zacznijmy od samokrytyki.

Jestem jednym z pierwszych, który ma śmiałość twardo sobie powiedzieć, że, jak dotąd, nie robimy nic poważnego. Narzekamy, politykujemy, ścieramy się, czekamy na pomoc Rządu, obcych kapitałów, które bez naszej inicjatywy nie będą nigdy miały, bo mieć nie mogą, zainteresowania w rozwoju Zakopanego.

Zakopane, położone w najniższym swoim punkcie 800 m nad poz. morza, rozpościera się tuż u podnóża bloku Tatr, sięgających 2663 m nad poz. morza, a które na wysokości 1800 m ulegają stałemu, naturalnemu wietrzeniu się i chemicznemu rozkładowi. — Jeżeli zważymy, że w Kuźnicach wydobywano rudę żelaza, z domieszką nawet, jak fama głosi, srebra i miedzi, że w Jaszczurówce wypływa 900 m nad poz. morza już 22° cieplica, w dolinie Białego ma być źródło siarczane, wzdłuż Cichej Wody tryska co parę kroków źródło wody zaskórnej, to musimy przyjąć jako pewnik, że w niewielkiej głębokości muszą płynąć obfite wody mineralne, pochodzące z chemicznego rozkładu bloku tatrzańskiego.

Konferowałem z wieloma chemikami, w r. 1927 dawałem do analizy wodę zaskórnią i ze wszystkich stron zostałem w tem moim twierdzeniu li tylko wzmocniony i podtrzymany. — Może już wreszcie Zakopane dojrzało dzisiaj do rozwiązania tak podstawowego zagadnienia, jakim jest zdobycie tego wpływającego w nieznaną dal skarbu podziemnego — „wody mineralnej“.

Na twarze czytelników (czek) wybiega uśmiech i nasuwa się pytanie, gdzie środki na urzeczywistnienie tak doniosłego zamierzenia?

Nie przesadzajmy sprawy i nie odstrasżajmy się przeciwnościami. Przystąpmy śmiało do czynu, zjednoczmy się około tej jedynie racjonalnej myśli, a środków i sił nie braknie.

Rzucam więc śmiały i realny plan zawiązania **Spółki**, pod nazwą (od miejscowości nadbałtyckiej) „KROKOWO“ (S. A. lub Sp. z o. o.) w Zakopanem i przystąpienia do wydarcia łonu ziemi marnujących się skarbów. — Spółkę taką wyobrażam sobie opartą na akcjach lub udziałach po 20 złotych (ja deklaruję 50 jednostek do natychmiastowej wpłaty, z obowiązkiem wykupna dalszych 50-ciu w miarę postępu robót i potrzeby), a 10.000 jednostek da nam kapitał zł 200.000 —, który wystarczy nie tylko na dowierzenie źródeł mineralnych, lecz da już podwaliny przyszłemu wielkiemu ZAKŁADOM KAPIELOWYM i światowej sławy Zakopanego.

To jest dzieło godne tatrzańskiej stolicy i jej obywateli.

Nie poprzestaję więc na rzuceniu myśli, chcę zapoczątkować wielki czyn i w tym celu zapraszam wszystkich, którym ta myśl i zamiar pewnym się wydaje, na pierwsze zebranie organizacyjne, które odbędzie się w sobotę, dnia 26 października br. punktualnie o godz. 6 (18), w „Klubie Dyskusyjnym“ przy ul. Krupówki, w lokalu Gminy, I p.

Komu brak wiary we własne siły i w czyn amerykański, a prawdziwy rozkwit Zakopanego obojętny, lub może tradycja nie pozwala na postęp, niechaj lepiej zaoszczędzi sobie trudu i odda się błogim rozmyśleniom nad znikomościami dnia dzisiejszego.

Zakopane, dnia 14 października 1929.

Krokowski Józef.

A. SEELIEB.

Co i jak?

IV.

3. Teatr regionalny.

Niema chyba nic gorszego na świecie, jak amatorska deklamacja i amatorskie przedstawienie. Niema chyba gorszego utrapienia, jak patrzeć na mękę takiego aktora-amatora, któremu wszystko zawadza, którego wszystko zdradza: i ręce, i nogi, i oczy i wyraz twarzy. Choć więc uznaję tę szlachetną zasadę, że dla sprawy publicznej trzeba umieć poświęcić się, to jednak „zwiewam“ z wszelkiej manifestacji przed amatorskim przedstawieniem.

Że jednak i w tej dziedzinie mogą być wyjątki, o tem mógł się przekonać każdy, kto w czerwcu br. był na amatorskim przedstawieniu uczniów naszego gimnazjum, zorganizowanym przez p. prof. Bielawę. Mam na myśli przedstawienie „Ifigenji“. Oczywiście, i to przedstawienie miało i musiało mieć pewne braki „amatorskie“, braki te jednak nie były rażące i przyjemności widzom nie psuły. Mógł się też przekonać o tem każdy, kto miał szczęście być na amatorskim przedstawieniu w tak zwanym „Théâtre

du Jorat“. O tym dziwnym teatrze wspominał niedawno „Ilustrow. Kurjer Krakowski“. Teatr ten stworzyli dwaj bracia Morat, jeden malarz, drugi poeta. Grają amatorzy. Przedstawienie odbywa się w rodzaju szopy, w wiosce położonej o 1 godzinę drogi kolejką od Lozanny. Na przedstawienia te zjeżdżają tłumy nie tylko z pobliskiej Lozanny, ale z całej Szwajcarii, a z cudzoziemskich turystów, zwiedzających Szwajcarię, żaden nie pominie tego teatru.

Jak wytłumaczyć te dodatnie wyjątki z ogólnej reguły?

I w jednym i w drugim wypadku zabrali się do dzieła ludzie inteligentni i wykształceni; w obu wypadkach ludzie ci mieli dostateczny autorytet, by utrzymać bezwzględna dyscyplinę wśród grających i skutecznie oprzeć się wszelkim zakusom „wkroczenia“ do zespołu różnych protegowanych miernot: w obu wypadkach ludzie pracują wytrwale, sumiennie, poważnie, z zapałem wierzących w swe ideały apostołów; w obu wypadkach wybór sztuki jest staranny

i oryginalny. Bracia Morat grają albo specjalnie przez René Marx'a napisane sztuki ludowe, związane z tradycją historyczną tamtejszej ludności (np. „Dziesięcina“ — La Dîme), albo też inne bardzo nieraz poważne rzeczy (np. operę Glucka: „Orfeusz“) — ale nadają tym widowiskom swoisty, specjalny charakter np. przez oryginalną interpretację.

Powodzenie „Wesela Góralskiego“ prof. Szumańskiego tłumaczy się też i starannem przygotowaniem i kolorytem lokalnym i faktem, że grający znaleźli się we właściwych sobie rolach.

Tych kilka uwag wystarczy może, aby przekonać się, że mimo wszelkich zastrzeżeń i smutnej, przysłowiowej już sławy, teatry amatorskie mają swoją rację bytu, że jednak muszą spełnić pewne warunki, jeśli chcą mieć powodzenie.

Wychodząc z tego założenia, Z. P. Z. zajmie się zorganizowaniem w Zakopanem regionalnego teatru s t a ł e g o, choć amatorskiego, gdyż zdaje mi się, że spełnić możemy wszelkie warunki, o których wyżej była mowa.

Teatr nasz musi być przede wszystkim oryginalny, tak co do treści, jak i co do formy. Otóż Zakopane i Podhale są bogata, a niewykształcona dotychczas w sztuce dramatycznej skarbnicą tematów historycznych i obyczajowych o silnym, swoistym kolorycie.

Wartościowa sztuka czy to podhalańska, czy to zakopiańska, czy to taternicza, odegrana w obliczu samych Tatr, w której górali odgrywaliby sami górale, a taterników zawodowi taternicy, utrzymana w tutejszym kolorycie, który możnaby podkreślić, bez przesady oczywiście, tak pięknymi, tak oryginalnymi śpiewami góralskimi — byłaby rozrywką nie tylko dla tutejszych mieszkańców, ale i dla gości. A to najważniejsze.

Jeżeli ponadto spełnimy inne, wyżej wymienione warunki: jeżeli znajdziemy odpowiedniego kierownika i obdarzymy go potrzebną władzą, jeżeli dobierzemy starannie aktorów i sumiennie przygotowywać będziemy nasz repertuar — to nie wątpię, że tak postawiony teatr będzie miał powodzenie.

Teatr taki byłby tylko pozornie teatrem amatorskim; aktorzy bowiem, uznani za zdolnych, grywaliby stale w naszym teatrze odpowiednie role i po pewnym czasie doszliby do pewnej zawodowej rutyny.

Teatr taki przygotowywałby jedną sztukę nie przez miesiąc, nie przez dwa, ale przez kilka, przez cały rok. Jeżeli teatr dał nam jedną sztukę rocznie, najwyżej dwie, które możnaby w sezonie odegrać kilka razy — bo przecież goście się zmieniają, to spełniłby w zupełności swoje zadanie.

Jeszcze dwa słowa o znaczeniu takiego teatru i o finansowych możliwościach jego realizacji.

O znaczeniu dużo chyba pisać nie potrzeba. Któż wątpi, że teatr taki dodałby Zakopanemu nowego uroku. Czem więcej będziemy mieli takich instytucyj — powtarzam to i powtarzać chciałbym aż do znudzenia, — tem łatwiej uprzyjemnimy naszym gościom ich pobyt u nas.

A co do realizacji, to tu nie mam żadnych wątpliwości. Wszakże, jak zwrócił na to uwagę p. dr. Żychoń na jednym z zebrań Z. P. Z., mamy spadek po ongiś tu istniejącym teatrze, spadek, zdaje się dość pokaźny, na który składają się kostjomy i dekoracje. Wiem, że mimo to wystawienie takiego widowiska, o jakim mówiłem, pociągnie za sobą znaczne koszty. Ale wydatki te są stosunkowo niewielkie, że względu na gratisową grę amatorów i nie ulega wątpliwości, że jedno lub dwa przedstawienia wystarczą, by je pokryć.

Mamy nadzieję, że nasze społeczeństwo z uznaniem powita tę instytucję i poprze ją. Na to liczymy.

4. Biuro koncertowo-impresowe.

W jednym z moich poprzednich numerów już o niem wspominałem.

Biuro takie powstać u nas musi. Zadaniem jego będzie z jednej strony starać się o to, by w każdym sezonie nie zabrakło pierwszorzędnym imprez koncertowych czy teatralnych, z drugiej strony zaoszczędzić Zakopanemu różnych pseudo-artystycznych, partackich występów różnych wydrwigroszy, którzy z artystem nic nie mają wspólnego; ponadto byłoby ono regulatorem życia kulturalnego Zakopanego, rozmieszczając różne imprezy wedle pewnego planu na cały sezon. Na tem jednak nie koniec. Niejeden wielki artysta da się może ściągnąć do nas, jeśli będzie solidne biuro, na które może z całym zaufaniem zwalić cały ciężar strony organizacyjnej.

Biuro to powstanie pod egidą Z. P. Z. w najbliższym czasie.

5. Biblioteka i Czytelnia.

Nic nowego, wszystko już było. Oczywiście, Z. P. Z. nie ma pretensji do wynajdywania niebywałych rzeczy. Tak, o potrzebie biblioteki nie raz już myślano w Zakopanem i swego czasu funkcjonowała taka biblioteka połączona z czytelnia pism, a nawet częściowo funkcjonuje do dziś. Biblioteka ta jest nawet, jak twierdzą, bardzo bogata i posiada niejedno cenne dzieło.

Jest jednak coś, co odstrasza ludzi od korzystania z tej biblioteki i z tej czytelnicy; może to wina lokalu, może wina haniebnie brudnego i nieporządnego wyglądu książek i katalogów. Dodam, że całe stosy książek leżą bez użytku

dla braku miejsca w bibliotece, może dla braku pieniędzy na oprawę.

Nie wchodzę w to, dlaczego tak jest: wystarczy, że jest źle. Jedną z przyczyn jest w każdym razie typowy bałagan zakopiański. Bo mamy oto 3 wypożyczalnie książek, konkurujących ze sobą, z których każda stoi marnie i nie ma środków na powiększanie i odnowienie bibliotek.

Otóż staraniem Z. P. Z. będzie wprowadzić w ten chaos ład i uruchomić jedną, ale dobrze postawioną bibliotekę. Mogłoby to nastąpić np. przez fuzję dzisiejszych bibliotek. Ta jedna ogólna biblioteka, dobrze postawiona, byłaby dość zasobna, by uruchomić martwy dotychczas kapitał książkowy, utrzymać bibliotekę w odpowiednim lokalu, kupować najważniejsze bodaj nowości z literatury pięknej i naukowej, utrzymywać wzorową czytelnię pism.

Tak postawiona biblioteka odda w Zakopanem olbrzymie usługi i tym chorym, którzy przyjeżdżają dla ratowania zdrowia i tym inteligentom, którzy przyjeżdżają dla wypoczynku. Zakopane powinno robić wszystko, co możliwe, by ściągnąć do Zakopanego nie tylko chorych, nie tylko taterników, nie tylko rozrywkowiczów; ale także, na miły Bóg, i ludzi, którzy chcą wypocząć i pracować w naszym cudnym powietrzu. Ja idę jeszcze dalej: nie waham się twierdzić, że biblioteka dobrze postawiona mogłaby zakupić książki, które w danym wypadku byłyby potrzebne danemu uczoneму, który chciałby u nas posiedzieć, — oczywiście w pewnych granicach. Tak mogłaby biblioteka nasza wzrastać powoli i stać się instytucją bardzo poważną, instytucją konieczną dla zrealizowania innego planu, bardzo śmiałego. Ale o tem później.

Może narazie dość w sprawie poczyniła już rozpoczętych, zamierzonych lub wedle mego zdania możliwych Z. P. Z. w dziedzinie kulturalno-oświatowej.

Teatr, orkiestra, Związek Związków, Biblioteka! Cztery stopnie do wielkości, do odzyskania dawnej sławy stolicy nie tylko turystycznej, ale i duchowej. Cztery najważniejsze stopnie, bo jest jeszcze wiele innych, o których pamiętać i o które dbać będzie Z. P. Z.

Ze Związku Emerytów Państwowych.

W niedzielę, dnia 6 października b. r., odbyło się w małej sali „Sokoła“ przy udziale 50 członków tutejszego oddziału „Powszechnego Zw. Emerytów Państw. Rzpltej Polskiej“ doroczne walne zebranie. Zgromadzeniu przewodniczył prezes oddziału p. Kupski. Po sprawozdaniu administracyjnym i rachunkowym był minister komunikacji p. Stanisław Stączek

JAN GAŁDYN.

Bukowina na wystawie w Poznaniu.

(Korespondencja własna „Zakopanego“.)

Do najstarszych, bo prawie że pierwszych miłośników i przyjaciół Bukowiny, należy zaliczyć między innymi i malarzy warszawskich.

Kiedy jeszcze letnik był „białym krukiem“ w Bukowinie, oni brali już Bukowinę w posiadanie — brali jom całom z potokami, lasami, Tatrą — na własność; brali, choć im ta z tego siękiego do dziśka nic nie przyszło.

Taki to już noród — toci malarze!

Do jednych z najstarszych, najwierniejszych przyjaciół malarzy wsi Bukowiny, należy obecny dyrektor miejskich kursów fotograficznych w Warszawie, p. Józef Pełczyński. Opowiada on, że kiedy pierwszy raz przybył do Bukowiny, to najlepsze przyjęcie sprawiali mu górale w niedzielę, — zedyć piekli mu same owsiane moskolicki... —

Ten to miłośnik Tatr, a szczególnie Bukowiny, rok rocznie przybywa do Bukowiny, wczuwa się w piękno gór i utrwała bądź na płótnie, bądź na kliszy — cuda gór tatrzańskich.

Ubiegłego roku stworzył on widok wsi Bukowiny, widziany z najwyższych wierchów bukowińskich, z precudną panoramą Tatr — od Hawrania po Giewont.

Stworzył i sowoł. —

Jo-zek to prawdziwy góról, i do ty Bukowiny włożył po samejusi, — i fciółbyk lo nyj

cosi kajsi wyštuderować, zarozek ze porachował: E! kieby tyz to tak tote panoramę na wystawie w Poznaniu pokazać... teli noród sie tam przewali, to by niejedyn sie i o nasej Bukowinie dowiedziol. —

P. Pełczyński obiecał panoramę powiększyć na 1½ metra zduścić i 35 ctm. w syr, zrobić pore fotografii śniej, jako fragmenty wsi z Tatrą; a T-wo Przyjaciół Bukowiny obiecało pokryć koszty powiększenia panoramy.

Ale teraz gdzie to umieścić na tej wystawie!? Związek Uzdrawisk Polskich zażądał 500 zł za m², a członkowie Tow. P. B. płacą jeno „piateckę“ na rok — i to w te kie sami fcom.

Mamy ta jednak przyjaciół, nie tylko Bukowiny, ale całego Podhala — i to przyjaciół szczerých, prawdziwych. Do nich zaliczyć muszę p. Sosińskiego, kierownika komisji Domów Ludowych w Polsce, przy Centralnym Związku kółek rolniczych. On zatem w swoim stoisku, w pawilonie organizacyj rolniczych, dał nam bezpłatne miejsce na umieszczenie szkiców i fotografii budującego się Domu Ludowego oraz całej panoramy wsi z widokiem na Tatry.

Jak mi objaśniał w czasie mego pobytu na wystawie delegat Centr. Zw. kółek rolniczych, na piękne fotografie i panoramę wsi Bukowiny z widokiem na Tatry zwracało uwagę dużo osób zwiedzających pawilon, prosząc o objaśnienia.

Tak się to znalazła Bukowina na wystawie w Poznaniu. Wobec jednak przestrzeni, ogro-

mu i niezmierzonej ilości pawilonów, wspaniałości eksponatów, obrazów, wykresów, skromniutki kącik i fotografie Bukowiny na wystawie w Poznaniu, to tak, jak stracono owiecka w turniak... kie wiys ka je i kie jesse zwonek mo, to jom nońdzies.

„Ale niekze ta! — zrobili my początek, wieś podhalańska przy pomocy jej przyjaciół wychodzi na świat szeroki. Lecz to drobiazg!“

Kieby to stworzyć panoramę całego skalnego Podhala z łańcuchem Tatr, kieby to pokazać nasze potoki, siękie lasy, góry, — przepiękne górskie i podtatrzańskie letniska — wsie!

Tylko propaganda plastyczna, z pokazem nie tylko cudów przyrody, — lecz kolei, dróg komunikacyjnych, ilości will i pensjonatów, poczty; wskazanie dobrego adresu, gdzie turysta o nocleg, a letnik o mieszkanie zwrócić się powinien — to dopiero wystawa i propaganda letnisk podhalańskich!

Dziś wieś podhalańska ze swojemi lasami, widokami oraz z idealnemi warunkami na letniska wypoczynkowe, siedzi se schowana pod Tatrą, — bo któż o niej się dowie.

Całe Podhale z Tatrą ma tyłu miłośników, tyle budzi sentymentu, ciekawości — że tylko korzystać z tych bezinteresownych przyjaciół (ale trza se ich umieć pozyskać). Przy ich pomocy wieś podhalańska bodaj w obrazach, na fotografii — na każdej wystawie, przy każdej sposobności znaleźć się powinna z odpowiednimi objaśnieniami.

Tymczasem....

wyłosił odczyt pod tytułem „Zalety i wady nowej ustawy emerytalnej dla stałych pracowników P. K. P. w stosunku do emerytur, wdów i sierot z przed 1 września 1929”. Czy i jakiej zmiany mogą się spodziewać emeryci innych dykasterii w obowiązującej nadal ustawie emerytalnej z 11 grudnia 1923. W godzinę trwającym przemówieniu wykazał referent, że tak zwanym emeryzaborczym, tj. tym, którzy przed październikiem 1923 zostali spensjonowani, dano wreszcie tę satysfakcję, że pobory ich zrównano z emerytami polskimi, tj. spensjonowanymi po 1 października 1923. Również sposób przeliczenia rent jest obecnie korzystniejszy. Aby na ten cel znaleźć fundusze (potrzeba około dwadzieścia pięć milionów) zmniejszono emerytom polskim kwaterowe w ten sposób, że kwaterowe wymierza się im jako samotnym. Aby atoli i tych pocieszyć po stracie, zrobiono furkę, że każdemu, który o to poprosi, będzie wypłacone kwaterowe w dotychczasowej wysokości. Ten cały proceder wydaje się niewtajemniczonym w arkana całej sprawy co najmniej dziwny, boć trudno przypuścić, by te pozycje mogły dać dwadzieścia pięć milionów. W sprawie emerytów państwowych oświadczył referent, że jest już projekt zmiany ustawy emerytalnej, ale tak strzeżony, że się nie można niczego dowiedzieć. Przypuszczalnie będzie częściowo wzorowany na ustawie emerytalnej kolejowej, atoli jest przypuszczenie, że będzie trzymany w skromniejszych ramach, gdyż jak to referent twierdził, projekt kolejowy został przemysłony tak, aby minister skarbu nie miał czasu się w nim rozejrzeć. Po referacie serdecznie oklaskiwanym podziękował przewodniczący p. ministrowi Ślęczkowi za łaskawe przybycie i trudy a po kilku interpelacjach zebranie zakończono.

Przy tej sposobności zwraca się zarząd do wszystkich emerytów państwowych, zamieszkających w Zakopanem, a jest ich 250, by zechcieli wstąpić w szeregi związku. Zapisy przyjmuje biuro sprzedaży biletów kolejowych „Orbis” na Krupówkach. Również prosi Zarząd swych członków, by zaległe wkładki jak najrychle wy równali.

Kupski.

Bezpieczeństwo publiczne w Zakopanem.

Ponad dwadzieścia większych i mniejszych kradzieży z włamaniem, czy przez t. zw. okno — dwa włamania i ograbienia kas (poczta i notariusz) na sumę około 100 tysięcy zł łącznie, a wraz z kradzieżami przez okno ponad te 100 tysięcy, a wreszcie kilka napadów na samotnie spacerujące panie po okolicy Zakopanego — to plon ubiegłego sezonu. Wszystkich tych zbrodniczych czynów dokonali ludzie, specjalnie w tym celu do Zakopanego na gościnne występy przybyli.

Ten obfity plon musi, siłą rzeczy, zwrócić uwagę na stan niebezpieczeństwa publicznego w Zakopanem i skierować wzrok nasz w tę stronę, z której ochrony tego bezpieczeństwa wyglądamy, tj. w stronę naszego Komisarjatu Pol. P.

Stały nasz kontakt z Komisarjatem, stała

Na dalekich kresach w pewnej osadniczej rodzinie góralskiej podział się gdzieś raz mały Józus. Kiedy go naśli w polu daleko od domu i spytali: Józus, e kaześ ty sed?... to on telo ino wiedziol pedzić — „sukołek gór!” —

Jak tysiące innych, tak i ja „sukoł” na wystawie w Poznaniu letnicki-wsi podhalańskich. Szukałem Poronina, Małego Cichego, Zębu, Chochołowa, Witowa, Kościelisk, Białki, Jurgowa, Orawki i t. d.; szukałem na tej imponującej wystawie przepięknej panoramy polskich Tatr — szukałem naszego Podhala... I gdyby nie Zakopane w pawilonie Zw. Uzdrowisk Polskich, stroje góralskie (wieś Zdziary) i trochę eksponatów w pawilonie wystawy przemysłu i sztuki ludowej, dział turystyczny Zw. Polsk. Tow. turystycznych, wreszcie tu i tam porzucane dzieła sztuki podhalańskiej — toby tych gór nawet nie znać było na wystawie.

Trzeba by się wreszcie, w gminach podhalańskich nad tem dobrze zastanowić, wyteńczyć wspólnie z przyjaciółmi Podhala wszystkie siły i środki dla racjonalnej propagandy naszych letnisk i naszych Tatr.

Podhale (rozumię teren powiatu Nowotarskiego ze Spiszem i Orawą) winno zrozumieć swój interes i wszędzie występować na tle swych Tatr w jednej imponującej wspólnej gromadzie, a przede wszystkim o własnych siłach i środkach.

„Dyc sie jeno obzyroj na drugiego — bes jod!”

Warszawa, w październiku 1929.

nasza obserwacja jego wysiłków w kierunku zapewnienia możliwie największego bezpieczeństwa życia, zdrowia i mienia mieszkańców — doprowadziły nas do wniosku, że Komisarjat nasz czyni co może i co leży w granicach jego sił i możliwości.

A zatem za zły stan bezpieczeństwa, za te liczne kradzieże i włamania, nie ponosi żadnej odpowiedzialności.

Dlaczego?... Poprostu dlatego, że zakres jego działania, obszar Zakopanego z jednej, a nieliczny stan służby bezpieczeństwa, nie pozwalają mu na opanowanie zła — tem bardziej, że zło to przychodzi z zewnątrz, jako jeszcze jedna z „niewiadomych” przy rozwiązywaniu „równań” z zakresu zadań kryminalistycznych.

Pierwszą zasadą bezpieczeństwa publicznego jest dostateczność sił. Tymczasem w Zakopanem siły te są znikome. Na obszar Zakopanego, na ponad 40 km dróg i ulic, mamy do pełnienia służby na ulicach zaledwie 12-tu posterunkowych, na trzy zmiany, czyli czterech na jedną zmianę. Już sam ten fakt daje dostateczną miarę nikłej ochrony bezpieczeństwa. W wyniku tego patrolujący posterunkowy może w danym miejscu ukazać się najwyżej dwa do trzech razy w ciągu ośmiogodzinnej swej służby. Ileż zła może dokonać się w ciągu tych dwu czy trzech godzin w danym punkcie. Przede wszystkim więc należy bezwarunkowo zwiększyć stan patrolujących posterunkowych przynajmniej o dwójnasób, a w niektórych miejscach, jak np. na Krupówkach, na odcinku od kościoła do Karpowicza, dalej przy dworcu kolejowym itp. utrzymać stały posterunek.

Drugą zasadą bezpieczeństwa jest znajomość nie tyle stosunków, ile kadr ludzisko-zbrodniczych.

Zaznaczyliśmy już, że wszystkich włamań i kradzieży i gwałtów dokonali złoźnicy z poza Zakopanego. Wszędzie, we wszystkich miastach o stałej ludności, policja zna dobrze szumowiny i sposoby ich działania. Czy w Zakopanem jest to możliwe? Posterunkowi nasi i wywiadowcy znać mogą swych własnych, rodzimych włamywaczy, których na szczęście Zakopane właściwie nie posiada w zupełności. Trudno jednak wymagać od niej, aby znała rzezimieszków miast innych.

Pożądanem więc byłoby, aby poza wzmocnieniem stałego stanu Komisarjatu w okresach sezonowych, Główna Komenda przydzielała do Zakopanego na okresy te posterunkowych i wywiadowców miast innych. Delegowanie posterunkowych z takich miast, jak Warszawa, Katowice, Łódź, Kraków, Lwów, Nowy Sącz itp. pozwoliłoby w wielu wypadkach na wcześniejsze zapobieżenie nadużyciom. Zdarzy się, że wpadnie do Zakopanego na gościnny występ jakiś znany na warszawskim, czy łódzkim, czy innym bruku rzezimieszek, to posterunkowy znający tamtejsze środowisko, zaraz zwróci na niego uwagę i zamelduje wywiadowi, że taki a taki ptaszek ukazał się... Czy świadomość, że „on” tu jest, nie zaostry czujności i czy nie pozwoli w wielu wypadkach na zapobieżenie katastrofie? Z pewnością tak. Trudno przecież wymagać od naszych, stale w Zakopanem przebywających posterunkowych i wywiadowców, by znali świat cały. Współpraca z wywiadowcami obecnymi ze stosunkami miast, szczególnie w okresach sezonowych, ułatwi bezwarunkowo wywiad tutejszy i poprawi znacznie stosunki bezpieczeństwa w Zakopanem.

Wyrażamy nadzieję, że tych parę uwag na temat bezpieczeństwa publicznego w Zakopanem znajdą odzwiek tam, gdzie należy i w już w najbliższym czasie zostaną nie tylko wzięte pod uwagę, ale i zrealizowane.

O aktualności sprawy wyżej omawianej świadczy również uchwała Rady Miejskiej, która apeluje do czynników kompetentnych o powiększenie kadr policji w Zakopanem.

Biuro ogłoszeń Związku Przyjaciół Zakopanego.

Urzeczywistniając jeden z najważniejszych punktów swego programu, Z. P. Z. przystępuje do zorganizowania biura ogłoszeń.

Ponieważ biuro p. Siemianowskiego próbowało już, choć w skromnych rozmiarach, spełniać funkcje biura ogłoszeniowego, Z. P. Z. uważał za stosowne porozumieć się w tej spr-

wie z p. Siemianowskim. Pan Siemianowski zrzekł się bez trudności prowadzenia u siebie tego działu, niestety, deficytowego, zatrzymując dla siebie tylko dział ogłoszeniowy dla „Il. Kurjera Codziennego”. Za to należy mu się od Z. P. Z. uznanie i podziękowanie.

Biuro nasze będzie miało do spełnienia trzy ważne zadania. Najpierw postara się ono zbudzić w społeczeństwie zakopiańskim zrozumienie dla doniosłości racjonalnej propagandy; następnie postara się ono skoncentrować w sobie całą reklamę Zakopanego i nadać jej odpowiednie formy, a wreszcie pośredniczyć między inserującymi a administracjami gazet. Ponadto, o ile fundusze na to pozwolą, prowadzić będzie reklamę w kraju i zagranicą na własną rękę.

Biuro to oddać może Zakopanemu olbrzymie usługi i obok sekcji sportowej będzie bezsprzecznie najważniejszą instytucją, nie tylko Związku Przyjaciół Zakopanego, ale i całego Zakopanego.

Bo jeśli bardzo jest ważną rzeczą, by gościami w Zakopanem zatrzymać, to niemniej ważną rzeczą jest, by go przedewszystkiem do Zakopanego ściągnąć. W tym kierunku reklama jest prawie wszystkim.

O tem pomówimy obszerniej w przyszłym numerze.

Dziś chcemy tylko jeszcze zapewnić społeczeństwo, że wszystko, co od nas zależy, będzie zrobione na czas i starannie i że nie damy się zniechęcić żadnymi trudnościami, gdzie idzie o dobro Zakopanego. Wiemy, że to biuro przysporzy nam dużo kłopotu wszelkiego rodzaju. Pan Siemianowski cytował nam z tego zakresu swej działalności przerażające fakty, i finansowe i inne. Jeżeli mimo to wszystko postanowiliśmy biuro zorganizować, to tylko dlatego, że, jak powiedzieliśmy, biuro to jest dla dalszego rozwoju Zakopanego konieczne.

Nasza Orkiestra:

Apel do naszych instytucji.

Jeżeli w stosunku do osób prywatnych postanowiliśmy skreślić zupełnie pozycję datków dobrowolnych, przynajmniej tymczasowo, na skutek czego zwróciliśmy te ofiary, które nam już zostały złożone (150 zł) — to uważamy, że jest obowiązkiem naszych instytucji zakopiańskich poprzeć nas swymi subsydjami.

Najbardziejnie z naszych stowarzyszeń, Klub Francuski, otwiera listę skromnym datkiem 100 zł i nie ulega wątpliwości, że na walnym zebraniu suma ta zostanie wstawiona do budżetu jako roczna subwencja stała. Wierzymy, że przykład ten nie zostanie bez skutków.

Na czem opieramy to nasze odmienne stanowisko wobec osób prywatnych i instytucji i to żądanie od nich ofiar?

Wychodzimy z tego założenia, że orkiestra w Zakopanem jest i przyjemnością i poważnym środkiem rozwoju Zakopanego, środkiem propagandowym, — że członkowie wszystkich instytucji będą korzystali z orkiestry i że wszystkie instytucje, które są związane z rozwojem Zakopanego, powinny poprzeć orkiestrę i poprzeć ją nie czemkolwiek, byle zbyć się nętręta, ale poprzeć wydatnie.

Osobom prywatnym możemy wzamian za złożony grosz odpłacić się abonamentem; instytucjom abonamentów wystawiać nie możemy, ale nie możemy także z tego powodu zgodzić się, by instytucje niczem nie przyczyniły się do powstania orkiestry.

Wszakże instytucje te również korzystały będą z orkiestry — pomijając już znaczenie orkiestry dla ogólnego rozwoju Zakopanego. Proszę sobie tylko wyobrazić, do jakiego stopnia istnienie orkiestry ułatwi wszystkim towarzystwom urządzenie różnych manifestacji, zabaw i obchodów, — i jak inaczej one będą wyglądać, niż dziś.

Szanowne Zarządy naszych instytucji! Zapewne Wam wszystkim zależy na tem, by Zakopane coraz bardziej się rozwijało. Wy wszyscy macie tę ambicję zewnętrzną, by wszystko, co zakopiańskie, było dobre i piękne: i sama miejscowość i wszystko, co w niej istnieje i wszystkie objawy życia zakopiańskiego.

